

Methods of teaching arabic

Mukhtasar RADJABOVA¹

Uzbek State University of World Languages

ARTICLE INFO

Article history:

Received January 2021

Received in revised form

30 January 2022

Accepted 20 February 2022

Available online

15 March 2022

Keywords:

Arabic language,
terms,
concepts,
development,
methods and techniques.

ABSTRACT

Currently, the Arabic language occupies a certain place in the educational process. The purpose of this article is to consider some ways to optimize Arabic language teaching in universities. The article considers the correct choice of teaching methods and techniques, the selection of educational material taking into account the motivation of students, as well as compliance with the peculiarities of teaching Arabic.

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss2/S-pp154-158>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Arab tilini o'qitish metodikasi

Kalit so'zlar:

Arab tili,
atamalar,
tushunchalar,
taraqqiyot,
usul va uslublar.

ANNOTATSIYA

Hozirgi vaqtda arab tili o'quv jarayonida ma'lum o'rinni egallaydi. Ushbu maqolaning maqsadi universitetlarda arab tilini o'qitishni optimallashtirishning ba'zi usullarini ko'rib chiqishdir: o'qitish uslublari va usullarini to'g'ri tanlash, o'quv materialini talabalarining motivatsiyasini hisobga olgan holda va o'ziga xos xususiyatlarni hisobga olgan holda tanlash. O'qituvchi tomonidan arab tilidan dars berish.

Методика преподавания арабского языка

Ключевые слова:

арабский язык,
термины,
понятия,
развитие,
методы и методика.

АННОТАЦИЯ

В настоящее время, арабский язык занимает определенное место в образовательном процессе. Цель этой статьи – рассмотреть некоторые способы оптимизации обучения арабскому языку в ВУЗах. Рассматривается, правильный выбор методов и приемов обучения, отбор учебного материала с учетом мотивации учащихся, а также, соблюдение особенностей при преподавании арабского языка.

¹ At the Department of Theory and Practice of Arabic Translation at the faculty of Translation at the Uzbek State University of World Languages. Tashkent, Uzbekistan.

Arab tili qadimgi sharq tillaridan biri bo'lib, semit tillarining janubiy tarmog'iga kiradi. Arab tilining rivojlanish tarixida uch davr ajratiladi:

- 1) qadimgi;
- 2) klassik;
- 3) zamonaviy adabiy til.

Islom ilmlarining butun terminologik, konseptual apparati arab tilida rivojlangan. Adabiy arab tili butun dunyo musulmonlarini birlashtiradi. Islom diniga e'tiqod qiluvchi xalqlar tillari lug'atida arabcha leksemalar ko'p (ayrim tillarda lug'atning 40-50% gacha) mavjud. Olimlar arab tilining islom tili sifatidagi ilmiy mohiyatini, uning aniqligini, atamalarning semantik sohasining kengligini alohida ta'kidlaydilar. Islom lug'atida markaziy so'z yoki atama bilan belgilangan konseptual tuzilma yozilgan, boshqa semantik sohalar bilan kesishgan semantik soha ularning tuzilmalari bilan o'zaro bog'langan bo'lib chiqadi.

Arab tilini o'rganish bo'yicha amaliy mashg'ulotlarda ta'lim faoliyatining asosiy shakllari sifatida turli usullar qo'llaniladi: materialni tushuntirish, so'rovnomalar, mashqlar, suhbat, munozara, munozaralar va boshqalar [2]. O'quv fanini o'zlashtirish samaradorligi tilni har tomonlama o'rgatish bilan belgilanadi.

Tilning barcha jabhalarining o'zaro bog'liqligi va o'zaro bog'liqligi o'quv materialini tanlash, mashqlar tizimi va talabalarining birligi bilan ta'minlanadi. Murakkab, ya'ni nutqning grammatik, leksik va fonetik to'g'riligini rivojlantirishni birlashtiradigan og'zaki va yozma nutq amaliyotidir.

Arab tilini o'qitishning yetakchi shakllaridan biri mustaqil ish:

- a) auditoriya darslarida mustaqil ishlash;
- b) ta'lim muassasasidan tashqarida mustaqil ishlash.

O'qituvchi auditoriyada mustaqil ishni shunday tashkil qiladiki, ma'lum vaqt davomida alohida talaba, bir nechta talabalar yoki butun guruh har qanday topshiriqni bajaradi, uni amalga oshirish jarayonida, o'qituvchi istalgan vaqtda talabalarining muvaffaqiyatini kuzatishi mumkin va o'qituvchining mavjudligi ularga undan kerakli ma'lumotlarni olish imkoniyatini beradi. Auditoriyadagi mustaqil ish o'qituvchi ishtirokida suhbat yoki munozarani tashkil qilish uchun to'g'ridan-to'g'ri tushunish va tinglash bilan rivojlangan o'qish ko'nikmalariga asoslangan bo'lishi kerak. Ta'lim muassasasidan tashqarida talabalar individual ishlaydi, o'qituvchi ularga darsliklar, o'quv qo'llanmalar va ma'lumotnomalar bilan ishlashni tushuntirishi kerak. Topshiriqlar bir hafta, bir oy va semestrga rejalashtirilishi mumkin va fanning o'quv-uslubiy majmuasiga mos kelishi kerak. Talabalarining kasbiy ko'nikma va malakalarini shakllantirishning ishonchli asosi sifatida o'tgan materialni o'zlashtirish sifatini nazorat qilish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Talabalarining olingan bilimlarni o'zlashtirish mustahkamligini ta'minlashning zaruriy sharti o'rganilayotgan mavzular bo'yicha mashqlarni ishlab chiqish va quyidagi talablarga javob berishi kerak bo'lgan testlarni o'tkazishdir:

- a) o'quvchilarning dars materialini o'zlashtirishlarini muntazam tekshirishni ta'minlash;
- b) auditoriyada o'tkaziladigan mashg'ulotlar uchun ayniqsa muhim bo'lgan bajarilish vaqti bo'yicha optimal bo'lishi;
- d) turlari bo'yicha takrorlanadigan bir qator vazifalarni o'z ichiga oladi (ularni amalga oshirish talabalarini tushuntirish uchun o'rganish vaqtini qisqartirish uchun);
- e) auditoriyada va sinfdan tashqari topshiriqlarni o'z ichiga oladi.

Yozma ishni ma'lum mavzularni o'rgangandan so'ng, natijalarni tahlil qilish bilan bajarish tavsiya etiladi. Bu nafaqat talabalarning bilimlarni o'zlashtirish manzarasini ochish, balki eng qiyin masalalarni qayta ko'rib chiqish imkonini beradi. Arab tilini o'rganish doirasida talabalarni o'qitishning asosiy turlari amaliy mashg'ulotlar bo'lib, ular talabalarni kasbiy til o'rgatishning asosiy qismi bo'lib, ularning umumiy, kommunikativ va kasbiy kompetensiyasini rivojlanishini ta'minlaydi. Talaba to'g'ri talaffuz ko'nikmalarini egallashi, arab tilining grammatik tuzilmalaridan erkin va to'g'ri foydalana olishi, nutqiy harakatlar, umuminsoniy tushunchalar, mavzular va vaziyatlarga mos ravishda tanlab olingan kommunikativ faoliyatning barcha turlarida foydalanish uchun leksik materialni o'rganishi kerak.

Arab tilini o'qitishning yo'llari va metodlari juda ko'p bo'lib, asosan Arab tili o'rgatishda ikki usuldan: "alohida" va "qo'shma" foydalaniladi:

1. "Alohida" o'rgatish metodi

"Alohida" – arab tilining barcha bo'limlari (o'qish, yozish va nutq, yozish, imlo va grammatika) alohida fan sifatida o'z dasturlari va darsliklari bilan alohida o'qitilishidir. Bu metodning afzalligi shundaki, har bir bo'lim uchun ma'lum vaqt ajratilganligi va u alohida fan sifatida o'rganilganligi sababli o'qituvchining istalgan bo'limda o'quvchilarning kamchiliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish ustida ishlash imkoniyati ko'proq bo'ladi. Afzalliklar bilan bir qatorda, bu usulning kamchiliklari ham bor. Birinchidan, tilning sun'iy bo'linishidan o'z mohiyatini yo'qotadi. Bu esa o'quvchilarning real vaziyatda o'z fikrlarini to'g'ri va to'g'ri ifoda eta olmasligiga olib kelishi mumkin.

Ikkinchidan, alohida bo'limlarda o'quvchilarning ko'nikma va malakalarining notekis rivojlanishi. Buning sababi, o'qituvchi arab tilining bir bo'limiga katta e'tibor berib, boshqa bo'limni o'qitishda e'tiborni susaytirishi mumkin.

2. "Qo'shma" metod

Bu usul tilni bir necha bo'limlarga bo'lishni nazarda tutmaydi, balki bir butunlik vazifasini bajaradi. Alohida matn yoki mavzu asosida grammatika, o'qish, nutqiy (yozma va og'zaki), yozish va imloni o'rganadilar. Bu usul an'anaviy (qadimgi). Arab tili o'qituvchisining vazifasi ikkala yo'lni ijobiy tomonlarini qo'llashdir, ya'ni. arab tilini o'rganish jarayonini optimallashtirish. Bizning fikrimizcha, o'qituvchi til bir butunlik vazifasini bajaradigan hodisa va uning bir necha bo'limlarga bo'linishi faqat o'rganishni osonlashtirish uchun zarur, degan tamoyildan kelib chiqishi kerak.

O'tgan asrda son-sanoqsiz yangi usullar paydo bo'ldi, ular "yaxshiroq" ta'lim natijalarini da'vo qilmoqdalar. O'qitish usullarining o'zgarishi bilan birga "ta'lim usuli" tushunchasining o'zi ham rivojlandi. Hozirgi vaqtda bu tushuncha dunyo mamlakatlarida qat'iy bir ma'noli atama, mantiqiy belgiga ega emas.

Demak, zamonaviy xorijiy adabiyotdagi ruscha "metod" atamasi nafaqat metod (inglizcha), methode (nemis), balki yondashuv (inglizcha), ansatz (nemis), ya'ni atamalariga ham mos kelishi mumkin. "yondashuv"ni bildiruvchi atamalar. Ba'zi zamonaviy o'qituvchilar uchun ma'lumotnomalarda "ta'lim usuli" atamasi qo'llanilmaydi, faqat o'qitish metodikasi (metodikasi) ko'rib chiqiladi. Arab tilini o'qitish shartlariga oid arab adabiyotida bu atama طريقة yoki أسلوب so'zlari bilan belgilanadi. Chet tillarni o'qitishning rus metodologiyasida (FL), shuningdek, FLning arab metodologiyasida metod atamasi (طريقة – arab) butun tizimni belgilashdan tashqari, tizimning alohida elementlarini ham anglatishi mumkin (grammatika va o'qishni o'rgatish usuli va boshqalar), bu boshqa mamlakatlar adabiyotida qabul qilish atamasiga mos keladi.

Usullarning ko'pligi va xilma-xilligi, bir tomondan, o'qituvchining mustaqil tanlov qilishiga yo'l ochsa, ikkinchi tomondan, unga ko'plab qo'shimcha majburiyatlarni yuklaydi: umumiy o'qitish strategiyasini, o'ziga xos texnikani to'g'ri tanlash zarurati. uning shaxsiy xususiyatlariga, o'quvchilarining ehtiyojlari va qobiliyatlariga, mashg'ulotlar o'tkaziladigan sharoitlarga mos kelishi; asosiy va qo'shimcha sifatida tavsiya etilgan darsliklar va boshqalar. Bu hatto boshlang'ich pedagogik ma'lumotga ega va uzoq o'qituvchilik tajribasiga ega bo'lganlar uchun ham oson ish emas. Chet tilini o'qitish metodikasining shakllanish tarixidan (afsuski, diniy islom ta'lim muassasalarida pedagogika fanlari kerakli darajada o'qitilmagan) xabardor bo'lmagan kishi uchun to'g'ri tanlov qilish yanada qiyinroq. O'qituvchilarga metodikani ishlab chiqish jarayonida to'plangan tajribaning ba'zi jihatlarini yangilash va unda nima eng qimmatli ekanligini va undan qanday oqilona foydalanish mumkinligini muhokama qilishda yordam berish uchun biz muammolarimizni hal qilish uchun qisqacha tarixiy burilish qilamiz.

To'g'ridan-to'g'ri metodi va uning modifikatsiyalari.

Tarjima usuli o'rnini bosgan to'g'ridan-to'g'ri usulning tarqalishi, go'yo tildan nutqqa burilish bo'ldi. Bu metodga ko'ra og'zaki nutqqa katta e'tibor beriladi, tarjima va ona tili o'quv jarayonidan chetlashtiriladi. Bu usulda o'qitishning asosiy tamoyili "taqlid" va "yodlash"dir.

Biroq ona tilidan ajralish va taqlid rolini bo'rttirib ko'rsatish hamda tarjima va grammatikaga e'tibor bermaslik natijasida nutq amaliyoti hukmronligining ijobiy roli sezilarli darajada kamaydi.

Arab tili ham boshqa tillar kabi uni boshqa tillardan ajratib turadigan xususiyatlarga ega. Arab tili o'qituvchisi ularni bilishi va o'quv jarayonida hisobga olishi kerak. Arab tilining asosiy xususiyatlari quyidagilardir:

- Arab tilida "i'rab" (ma'lum grammatik omillarga qarab so'zlarning oxirini o'zgartirish) mavjud;
- Nafosatning nozikligi va aniqligi;
- So'zlarning ko'p ma'noliligi, sinonim va antonimlarning ko'pligi, variantlarining ko'pligi;
- "I'jaz" (taqdimotning qisqaligi);
- "Ishtik" (bir so'zdan boshqa so'z yasalishi; so'z yasalishi);
- "Qiyos" (analogiya; me'yor);
- Unli tovushlarning so'zdagi ma'nosi (بُر - materik, quruqlik, مَهْرِبُونْلِك - mehribonlik, بُر - bug'doy).

Bizningcha, arab tili o'qituvchisi chet tili o'qituvchilariga qo'yiladigan umumiy talablar bilan bir qatorda arab tilining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oladigan boshqa talablarga ham javob berishi kerak. Arab tili ta'limot tili, Qur'oni Karim tili va payg'ambar so'zlari tili ekanligini doimo yodda tutishi kerak. Alloh taolo butun insoniyatga murojaat qilish uchun tanlagan til. Alloh taolo aytganidek: "Albatta, bu olamlar Parvardigori tomonidan nozil qilingandir. Siz ogohlantirguvchilardan bo'lishingiz uchun u (Jibril) bilan birga qalbingizga tushdi. U ochiq-oydin arab tilida nozil qilingan" (Qur'oni karim, 26:192195) [6].

Shunday qilib, bizning fikrimizcha, yuqoridagi usullar boshqalar bilan birgalikda arab tilini o'qitishni optimallashtirishga hissa qo'shadi, bundan tashqari u yoki bu metodning o'ziga xos tarzda amalga oshirilishi o'qituvchining psixologik tuzilishi, temperamenti, xohishi, tiliga ko'nikmalari va o'quvchilarining o'xshash xususiyatlari bilan bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yabborov G.Ya. Oliy o'quv yurtlarida arab tilini o'qitish metodikasi va texnikasi. – Boku, 2020 yil.
2. Mirol'yubov A.A. Chet tillarni o'rgatishning ongli qiyosiy metodi. – M., 2018-yil.
3. Kuliev E.R. Qur'on. Ma'nolarni tarjima qilish. – M., 2021-yil.